

ŠKOLA U BOLNICI - ZNAČENJE I POSEBNOSTI ŠKOLSKOG PROGRAMA U DJECE S MALIGNIM BOLESTIMA

LJERKICA VINKOVIĆ*

U Klinici za dječje bolesti Zagreb od 26. siječnja 2004. djeluje Škola u bolnici. Nastavu od 1. do 8. razreda na 10 bolničkih odjela stručno provode djelatnici OŠ Izidora Kršnjavoga (4 učitelja razredne i 11 učitelja predmetne nastave). Posebnu pozornost učitelji posvećuju učenicima na onkološkom odjelu. Učenje maksimalno prilagođavaju djetetovom zdravstvenom i psihofizičkom stanju i pritom primjenjuju suvremene nastavne metode, sredstva i oblike rada. Osmišljavaju poticajne aktivnosti za učenike, kako bi na onkološkom odjelu postigli toplo i vedro ozračje (obilježavanje prigodnih datuma, rođendanske proslave, kazališne predstave, kreativne edukativne glazbene, likovne i literarne radionice...). Djeca s malignim bolestima osobito se raduju tim aktivnostima, jer im one skreću pozornost s bolesti.

Škola u bolnici uvedena je da bi hospitaliziranoj djeci olakšala odvojenost od obitelji i primarne socijalne sredine i umanjila stres od boravka u bolnici, da bi im omogućila kontinuitet u usvajanju nastavnih sadržaja, da bi im dane u bolnici učinila zanimljivijim, kraćim i sadržajnijim, da bi im omogućila što lakšu reintegraciju u matičnu školu nakon povratka iz bolnice, da bi se dijete vratilo u školu bez većih praznina u znanju i da bi omogućila djeci nakon dužeg boravka u bolnici prelazak u viši razred bez dodatnog stresa od polaganja razrednih ispita ili gubitka nastavne godine. Škola u bolnici pridonosi djetetovom samopouzdanju i stvaranju pozitivne slike o sebi.

Osim što ima svoje zakonsko opravdanje, Škola u bolnici uvelike pridonosi humanizaciji bolničkog liječenja djece oboljele od malignih bolesti, pružajući im potporu provođenjem školskog programa uz kontinuiranu suradnju s medicinskim djelatnicima.

Deskriptori: TUMORI; DIJETE, HOSPITALIZIRANO

U Klinici za dječje bolesti Zagreb od 26. siječnja 2004. djeluje Škola u bolnici. Nastavu od 1. do 8. razreda na 10 bolničkih odjela stručno provode djelatnici OŠ Izidora Kršnjavoga (4 učitelja razredne i 11 učitelja predmetne nastave).

Škola u bolnici u Klinici za dječje bolesti Zagreb najveća škola u bolnici po broju učenika (1500-2000 učenika na godinu) u Republici Hrvatskoj.

Posebnu pozornost učitelji posvećuju učenicima na onkološkom odjelu, jer su ta djeca najduže hospitalizirana i pod velikim stresom (zbog dugotrajne odvojenosti od obitelji i izloženosti nepoznatoj sredini i događajima, osjećaju strah od boli i nesigurnosti zbog ishoda liječenja...).

* OŠ Izidora Kršnjavoga

Adresa za dopisivanje:
Ljerkica Vinković, učiteljica razredne nastave -
mentorica, OŠ Izidora Kršnjavoga, Kršnjavoga 2,
10000 Zagreb

Učitelji svojim radom nastoje ublažiti štetan utjecaj hospitalizacije na djetetov emocionalni razvoj i neugodne doživljaje tijekom boravka u bolnici, kako bi smanjili njihove poteškoće u kasnijem životu.

Svaki učitelj razredne nastave upisuje po nekoliko učenika s malignim bolestima, tako da im se u potpunosti može posvetiti, a učitelji predmetne nastave u dogovoru s razrednicima provode program svog nastavnog predmeta. Razrednici ih vode od početka do kraja liječenja, redovito kontaktiraju s učiteljima iz matične škole te im šalju izvješća o obrađenim nastavnim sadržajima, opisne i brojčane ocjene. Škola u bolnici je uvedena zato da hospitaliziranoj djeci olakša odvojenost od obitelji i primarne socijalne sredine i umanjiti stres od hospitalizacije, da im omogućiti kontinuitet u usvajanju nastavnih sadržaja, da im dane u bolnici učini zanimljivijim, kraćim i sadržajnijim, da im omogućiti što lakšu reintegraciju u

matičnu školu nakon povratka iz bolnice, da se dijete vrati u školu bez većih praznina u znanju i da djeci nakon dužeg boravka u bolnici omogući prelazak u viši razred, bez dodatnog stresa od polaganja razrednih ispita ili gubitka nastavne godine. Škola u bolnici pridonosi djetetovom samopouzdanju i stvaranju pozitivne slike o sebi.

Učenje je uobičajena djetetova aktivnost, a u bolnici je ono prilagođeno njegovom zdravstvenom stanju. Osim odgojno-obrazovnih zadaća škole prema nastavnom planu i programu, ona u bolnici trudi se, zajedno s medicinskim osobljem, pridonositi humanom odnosu prema hospitaliziranoj djeci, osobito usmjeravajući pozornost na njihove emocije, kako bi se kroz različite kreativne aktivnosti stvorilo vedro i ugodno ozračje, sve radi toga da djeci boravak u bolnici bude lakši i ljepši.

Nastava se održava u prijedpodnevnim satima, a vrijeme održavanja prilagođeno

je kućnom redu bolnice. Ovisno o zdravstvenom i psiho-fizičkom stanju svakog pojedinog učenika (individualizirani rad), nastava se izvodi uz primjenu suvremenih nastavnih metoda, sredstava i pomagala, i to individualno, u bolesničkim sobama, jer su učenici vezani za krevet. Djeca s malignim bolestima rijetko napuštaju svoje sobe, pa je skupni rad s njima moguć u iznimnim situacijama.

Klinika za dječje bolesti Zagreb uključena je u akciju „Za osmijeh djeteta u bolnici“, koja polazi od Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, primjenjujući Europsku povelju o djeci u bolnici. Cilj ove akcije je promicanje i primjena humanizacije bolničkog liječenja djece, a naglasak je na holističkom pristupu. Učitelji bolničke škole odmah su se aktivno uključili u provedbu programa akcije te svojim radom nastoje umanjiti utjecaj hospitalizacije.

Škola pridonosi humanizaciji bolničkog liječenja djece s malignim bolestima brojnim segmentima svoga rada. Kroz provođenje nastave, učitelji nastoje djeci ponuditi raznovrsne poticajne sadržaje, usmjeravajući pozornost na njihove emocije, kako bi se učenici osjećali opušteno i ugodno. Učenici vole školu, vesele se učiteljicama, jer im one pomažu i nasmijavaju ih, veseli ih učenje, pjevanje, šala i nije im dosadno (Alen, 7. razred: „*Dobro mi je u Školi u bolnici. Nije mi dosadno. Sviđa mi se kad dođe učiteljica, pa pjevamo i učimo. Kad nema učiteljice, onda je tiho, samo šutimo i dosadno mi je.*“). Roditelji su prihvatili Školu u bolnici, jer uviđaju koliko ona pridonosi boljitku njihove djece (hvale rad učitelja i način na koji svakodnevno provode nastavni program).

Kao i u redovitoj školi, i u bolnici se obilježavaju prigodni blagdani i slave rođendani. U suradnji učitelja s Dječjim kazalištem Dubrava organiziran je kulturni program, koji se sastoji od kazališnih predstava i likovnih radionica, a održavaju se jedan put na mjesec (od 2005. godine). To je prilika da se učenike pouči na zabavan način te da im se umanjí osjećaj monotonije i izoliranosti. Program kreativnih edukativnih kulturnih događanja obogaćen je od 2008. godine projektom „Vesela srijeda“. Provođe ga učiteljice razredne nastave u suradnji s odgojiteljicama iz bolničkog vrtića te radnim terapeutima i glavnom sestrom Klinike za dječje bolesti, također jedan put na mjesec. Gostuju glumci, plesači, glazbeni

umjetnici, učenici iz matične škole... Održavamo i kreativne edukativne glazbene i likovne radionice po cijeloj bolnici. I roditelji su aktivno uključeni u realizaciju projekta. Djeca s malignim bolestima osobito se raduju tim aktivnostima, jer im one skreću pozornost s bolesti, zabavljaju ih i skraćuju im duge bolničke dane. Ujedno pridonose socijalizaciji, jer se u tim prilikama upoznaju s vršnjacima i određeno vrijeme provode s njima.

U Klinici za dječje bolesti Zagreb uređena je učionica koju učitelji i učenici kontinuirano ukrašavaju radovima izrađenim na satovima likovne kulture i kreativnim radionicama. Osim učionice, učitelji redovito jedan put na mjesec tematski uređuju cijeli bolnički prostor radi njegovog oplemenjivanja, kako bi se djeca u njemu osjećala što ugodnije. Djeca vole sama sudjelovati u osmišljavanju prostora, a posebno ih veseli vidjeti vlastite radove na panou.

Učenike uključujemo u sve aspekte kulturne i javne djelatnosti. Tako smo, primjerice, sudjelovali na Eko festivalu od 22. do 25. travnja 2008. s izložbom likovnih učeničkih radova na temu „Ljepota rodnoga kraja“ u Narodnom sveučilištu Dubrava, koju je s velikim zanimanjem vidjelo 650 posjetitelja. Djeca s malignim bolestima dolaze iz svih krajeva Republike Hrvatske. Na satovima likovne kulture i u okviru edukativnih kreativnih eko likovnih radionica dobili su priliku oslikati ono što nose u svom srcu, a to je ljepota rodnoga kraja. Potezi kistom odveli su ih u čudesan svijet prirode – carstvo boja, zvukova i mirisa. Javno priznanje za njihovu kreativnost daje im poticaj za daljnje stvaranje, tako da već pripremamo radove za sljedeće izložbe.

Preduvjet za uspješnost u radu s djecom jest timski rad – međusobna suradnja i dobra komunikacija. Učitelji bolničke škole zajednički planiraju nastavne sadržaje i ostale aktivnosti za učenike (korelacija, integracija). Redovito kontaktiraju kolege iz matičnih škola učenika, dogovaraju se s njima o nastavnim sadržajima koje treba obraditi i šalju im pismena izvješća s opisom rada i ocjenama za vrijeme hospitalizacije. Ocjene su službeno priznate, stoga učenici ne moraju zbog velikog broja sati izostanaka polagati razredne ispite. Daju im i upute za daljnji rad nakon povratka iz bolnice i kontinuirano surađuju s učiteljima matičnih škola djece s malignim bolestima.

Prema Pravilniku o obvezama učitelja i stručnih suradnika i Nastavnom planu i programu za osnovnu školu, koje je izdalo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, učitelji imaju obvezu i stalnu suradnju s roditeljima. Jedna od dužnosti učitelja je pružanje potpore i stručnih savjeta roditeljima. Ta suradnja izuzetno je važna u bolničkim uvjetima, osobito s roditeljima djece s malignim bolestima, jer je uspješna suradnja s roditeljima preduvjet dobre prilagodbe djeteta na boravak u bolnici. Osim pružanja emocionalne potpore roditeljima, učitelji ih upućuju na postupak dobivanja nastave u kući za vrijeme kada dijete nije u bolnici, a zbog zdravstvenog stanja ne može ići u školu.

Učitelji svakodnevno surađuju s liječnicima, medicinskim sestrama, psihologom, radnim terapeutima, fizioterapeutima, kako bi prilagodili svoj rad djetetovom trenutnom zdravstvenom stanju. Na onkološkom odjelu ta je suradnja uspješna od prvog dana, a djeca i njihovi roditelji osjećaju naše dobre međuljudske i suradničke odnose, pa imaju osjećaj povjerenja u cijeli stručni tim, što im ublažava ionako stresnu situaciju.

Osim toga, učitelji se redovito stručno usavršavaju za rad u bolničkim uvjetima. Surađuju s kolegama iz svih škola u bolnici u Hrvatskoj i inozemstvu (2004. godine posjetili su OŠ Ledina u Ljubljani, a po svom predstavniku bili su sudionici stručnog skupa za bolničke učitelje u Njemačkoj, u organizaciji Europskog vijeća za edukaciju Pestalozzi, u svibnju 2006. god.). Samostalno organiziraju stručna predavanja o bolničkoj školi za prosvjetne i zdravstvene djelatnike.

Organiziraju brojne donacije i surađuju s medijima, kako bi senzibilizirali javnost za djecu s malignim bolestima i ostalu hospitaliziranu djecu.

Škola u bolnici očito ima svoj smisao i veliku ulogu u humanizaciji bolničkog liječenja, a za svoje postojanje i djelovanje ima i zakonsku osnovu (Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Članak 42. „(1) Za učenike koji zbog većih motoričkih teškoća ili kroničnih bolesti ne mogu polaziti nastavu, škola uz odobrenje Ministarstva organizira nastavu u kući, odnosno zdravstvenoj ustanovi ako se učenik nalazi na dužem liječenju te omogućava polaganje predmetnog ili razrednog ispita.“

Iz Povelje o pravima djeteta u bolnici, koju je prihvatio Europski parlament na svom zasjedanju u Strasbourgu u svibnju

1988. godine: „Djeca moraju imati mogućnost za igru, relaksaciju i učenje prilagođeno svojoj dobi i zdravstvenom stanju.“

Razvojna prava, prema Konvenciji UN-a o pravima djeteta uključuju one članke Konvencije koji osiguravaju djetetu najbolji mogući razvoj. To su, primjerice: pravo na obrazovanje, pravo na igru, pravo na slobodno vrijeme, pravo na kulturne aktivnosti, pravo na informiranje, pravo na slobodu misli i izražavanja (vjere).

Državni pedagoški standard osnovnoškolskoga sustava odgoja i obrazovanja Republike Hrvatske (Članak 40: „1. Za učenike s kroničnim bolestima ili stanjima koja zahtijevaju boravak ili smještaj u zdravstvenim ustanovama organizira se osnovno školovanje prema redovitim ili posebnim uvjetima. Odgojno-obrazovni rad s takvim učenikom obavlja ustanova u kojoj je dijete smješteno ili najbliža osnovna škola.

2. Za učitelje koji ostvaruju odgojno-obrazovni program u zdravstvenim usta-

novama potrebno je osigurati posebno stručno usavršavanje sukladno potrebama učenika s kojima učitelji rade.“ i Članak 42: „Za učenike koji ne mogu duže od mjesec dana pohađati nastavu, škola koju učenik pohađa može organizirati nastavu u kući.

Za učenike koji duže vrijeme borave u zdravstvenoj ustanovi, odnosno koji su više od mjesec dana u kućnoj njezi, ovaj pedagoški standard predviđa organizaciju nastave u zdravstvenoj ustanovi, odnosno učenikovom domu. Učenici koji zbog svojega zdravstvenog stanja ne mogu pratiti nastavu u školi, imaju mogućnost nastave u domu učenika, a izvode je učitelji škole u koju je učenik upisan, s manjim opsegom nastavnih sati od redovitoga programa.“

Poznato je da maligne bolesti imaju velik negativan učinak, kako na djetetov tjelesni tako i na emocionalni život, pa je osim liječenja primarne bolesti izuzetno važno podržavati djetetovu psihičku ravnotežu i stabilnost. Stoga učitelji nastoje djeci s malignim bolestima kroz

školski program pružiti emocionalnu potporu, na koju svako dijete kao osoba ima pravo. Očito je da provođenje nastavnog programa s djecom oboljelim od malignih bolesti ima svoje mjesto u okviru holističkog pristupa malom bolesniku i značajnu ulogu u humanizaciji bolničkog liječenja onkoloških pacijenata (1).

Zahvala:

Zahvaljujem prof. dr. sc. Jasminki Stepan Giljević i svim članovima njenog stručnog tima na podršci u radu učitelja na onkološkom odjelu Klinike za dječje bolesti Zagreb i prof. dr. sc. Josipu Grguriću koji me uputio u cilj, program i način provedbe akcije „Za osmijeh djeteta u bolnici“ te mi dao osnovne smjernice za primjenu humanizacije bolničkog liječenja.

LITERATURA

1. J. Grgurić, E. Paravina. Za osmijeh djeteta u bolnici. Priručnik za provedbu programa humanizacije bolničkog liječenja djece, Savez društava Naša djeca Hrvatske, Zagreb, 2001.

Summary

THE CHILDREN'S HOSPITAL SCHOOL - THE SIGNIFICANCE AND SPECIFICS OF THE SCHOOL CURRICULUM FOR CHILDREN WITH MALIGNANT DISEASES

Lj. Vinković

On 26th January 2004 the Hospital School began its educational program for pupils at the Children's Hospital Zagreb by teaching school-aged pupils, in grades ranging from grade 1 through grade 8 in its ten wards. The School staff is a skilled team comprising 15 professionally qualified teachers (4 lower primary education teachers and 11 upper primary education teachers), who are employees of the Izidor Kršnjavi Primary School. The teachers devote special attention to the pupils on the oncology ward. The teaching is adjusted in relation to the medical condition of each pupil, including psychological, psychosomatic and surgical factors, by using contemporary teaching methods and facilities. The teachers facilitate a cheerful and stimulating, warm and caring, supportive and positive learning environment by marking special occasions such as birthdays with birthday party festivities, theatrical plays, creative music, art and writing workshops. The children look forward to these special activities which are important to the pupils' overall health care, since they distract them from dwelling mentally on their malignant illnesses by maintaining positive mental attitudes.

The aims of the Children's Hospital are as follows: to relieve the stress of separation from the family and the pupils' primary social surroundings, to lessen the stress of hospitalization, to enable continuity in the pupils' learning of the school curriculum, to enrich the experience of their hospital stays by making the stays appear more pleasant, enjoyable and interesting and thus shorter, to facilitate the reintegration of pupils back into their respective schools, to prevent gaps in their knowledge, to enable educational advancement to the next grade without undue stress arising from taking comprehensive examinations at the end of the school term or from being retained at the same grade level. The Hospital School contributes to the child's self-confidence and positive self-image.

In addition to its legal justification, the School contributes immensely to the humanization of the hospital treatment for children affected by malignant diseases by providing them support through the school curriculum and continuous coordination and cooperation of the School staff with the medical staff.

Descriptors: NEOPLASMS; CHILD, HOSPITALIZED

Primljeno/Received: 9. 10. 2009.

Prihvaćeno/Accepted: 9. 11. 2009.